

Türmeden hatlar

Category: Goşgular, Kitapcy, Sözler
написано kitapcy | 23 января, 2025
Türmeden hatlar TÜRMEDEN HATLAR

Rehim etdiler. Birinji sapar
türme howlusynda edýärin gezim.
Geň galdym asmana, ol örän beýik.
Örän mawy hem giň asmanda gözüm.
Durdum, gozganmadym.
Soňra oturdym.
Oturdym arkamy berdim haýata.
Şu minutda maňa hiç zat gerek däl.
Zar däldirin azatlyga, hatyna.
Şu pursatda bolmak üçin bagtyýar,
zemin bilen günden özge näme bar?

1938.

* * *

Stambulyň türmesinde gyş günü
ýagyşdan soň asmanda gün gezende,
siňe bakyp, men nämeler görmedim
howludaky çalpawlaryň yüzünde.

Göründi bulutlar, jay üsti, haýat
hem meniň didarym – bar batyrlygym,
erbetligim, güýjüm we gowşaklygym,
garasaý, göründi ähli gylygym.

Şonda pikir etdim älem hakynda,
watan barasynda oýlandym şonda,
şonda pikir etdim, seniň hakynda,
pikir etdim çalpawlaryň başynda.

1939.

* * *

Salkyn deñiz örän uzak bu ýerden.
Howa bolsa yssy, çydap bolanok.
Men deñiz boýunda ulalan adam.
Ganhor peşelerden hiç kime gün ýok.

Otyryн bir köne peşehanada.
Men ümsüm ýatyryн gözlerim açyk.
Daşarda howlyny suwlaýandyrlar,
uly kranlary bütinleý açyp.

Gyzyl daşlar bolsa jyzyrdaşýandyr,
galanyň düýbünde otlar gurandyр.
Gara cerepisa ýapynan jaýlar –
ak jaýlar bu mahal doňup durýandyр.

Galp bolýarlar ol jaýlaryň aklygy.
Gijesine birden öwüsýär şemal,
derrew doňup galýar öwsen sähel ýel,
ýene yssy gelýär, gelýär salyp al.

Garaňkyda, jandar ýaly dem alyp,
sessiz ädim ädip gelýär ol yssy.
Iniň jümsüldeýär – heder edýärsiň,
ogryn gadam urup basýar sussuňy.

Tussagyň göwnüne näme gelmeýär:
ýeriň titremegi bolup biljek zat,
tupan bolsa bizden üç günlük ýolda,
tupan güwläp geler, çekeris perýat.

Bu şäher duranmyş duzuň üstünde.
«Kyýamat gelende, ähtimal – çaky,
Şäher başga şäherlerden kyrk gün öñ
weýran bolar» diýýär bu ýeriň halky.

Gije ýatsaň, ölseň ertire çenli,
owratsa gaty pürs seniň kelläni,

ölüm ýok durmuşda mundan biderek...
Özüm-ä islämok beýle ölümü.

Entek bu dünýäde ýasasym gelýär,
jahanyň yüzünden gitmäýin basym.
Ynsan bagty üçin türmede ýatýan
adamlar älemde uzak ýasasyn!

12.VIII.1940.

* * *

Oglumyz-a näsag. Menem türmede.
Gözüň dökülmédik gözýásdan doly.
Bu günler perişan şadyýan gözüň.
..Ykbalymyz ýer yüzünüň ykbaly.

Güneşli günlere ýeter adamzat.
Seniň gözüň güler öñküler ýaly,
sebäbi oglumyz ýoñdan açylar,
Ykbalymyz – ýer yüzünüň ykbaly.

* * *

Okadym bir kitap, kitap sen hakda.
Diñlän bir aýdymym özüň babatda.
Oturyp iýýärin çörek paýymy,
Hyályymda sen otyrsyň garşymda.
Işläp ýörün menem tussaglar bilen,
sen bolsa gezýärsiň meniň daşymda.
Küýsän wagtyň tapylýarsyň ýanymda,
emma söhbet etmegiň-ä ýok täri.
Seniň sözleriňi eşdip bilemok.
Dul aýal sen, ýarym, sekiz ýyl bäri.

22.IX.1945.

* * *

Iň gowy çagalar, eşider bolsaň,

kiçijik nesillerdir.
Ömrümiziň iň ajaýyp günleri
indi geljek günlerdir.
Ýeriň ýüzündäki iň gowy deñiz
öň görmedik deñzimdir,
Özüm baradaky iň gowy sözüm
indi aýtjak sözümdir.

24.IX.1945.

* * *

Otyryn ýerde,
otyryn ýere garap,
otyryn ota garap,
çybyn-çırkeýe garap,
güllere seredýärin,
sen – ýazdaky ýer, ýarym, men saňa seredýärin.

Arkan ýatýaryn,
Men asmany görýärin,
daragtlary görýärin,
leglekleri görýärin,
sen – ýyly asman, ýarym, diňe seni görýärin.

Gije ot ýakdym,
oda el degiryärin,
suwa el degiryärin,
mata el degiryärin,
sen – bir ýanan ot, ýarym, saňa el degiryärin.

Il içinde men,
adamlary söýyärin,
pikirleri söýyärin,
göreşimi söýyärin,
sen – pikirdeşim, ýarym, seni örän söýyärin.

24.IX.1945.

* * *

Bir almanyň ýary – seniň bilen men,
tutuş dünýä – onuň beýleki ýary.
Bir almanyň ýary – seniň bilen men,
beýleki ýarydyr ilatyň bary.
Bir almanyň ýary – sensiň, diňe sen,
beýleki ýary hem – özüm diňe men.

28.X.1945.

* * *

Gowy köýnegiňi sandykdan çykar,
eşitdim men bu gün ýakymsyz habar[1],
geý şony. Sen şony geýen ekeniň
özüni göremde birinji sapar.
Türmeden iberen myhaklarymy
saçyna dakaýsaň has oñat bolar.
...Bu gün biziň duşmanymyz şatlanar,
Bilip goý şu zady: Nazym Hikmetiň
aýaly buýsançly ýöremelidir.
Şeýdip hem duşmana eýgertmezligi,
elbetde, her kişi öwrenmelidir.

4.XII.1945.

* * *

Meniň üçin türmä iberiň kitap;
Kitabyň ahyry bolsun gowulyk.
Meselem, ganaty döwlen samolýot
ýere aman gonsun, beladan sowlup,
ýa hirurg açsyn bir batyl gözü,
ýa ölümden azat bolsun partizan,
ýa on ýyllap garaşylan salamhat
garaşýan adama gelsin bir azan,
ýa şahyryň ýazan gowy kitaby
bir günüň içinde alynsyn satyn,

ýá maksada ýetsin aşyk-mağşuklar,
ýá ejiz adamlar bolmasyn asgyn,
adam azatlyga, çörege, güle
hem güneše, hiç wagt bolmasyn mätäç.
Iberiň siz maňa şu hili kitap,
galaýyn şol kitap bilen ikiçäk.

Soňy gowy kitap okamakçy men,
şudur bu wagt edýän umydym-tamam.
Bilýärin, iru-giç biziň ömrümüz
bagtly guitarar, bagtly bor tamam.

1947.

■ YEÑIŞ HAKYNDÀ[2]

Dişle dodagyň ýakyp janyň,
eliň bilen sakla ýaraň ganyny.
Ýan berme, müzzerme, öñünde ýadyň.
Duşmany ýeňerin diýen umydyň
ahy-nala hem gazaba öwrüldi.
Günler agyr geldi, adamlar öldi.
Diş hem dyrnak bilen getirsiň ýeňsi,
ýeňiş rehimsiz bor, bilýär bar kişi.
Aýdymyň, baýdagyň baýramçylykda
ploşada çykyşy dek, bu çakda
adamlar çykýarlar jeň meýdanyna,
olar bulaşýarlar öz al ganyna.
Indi aglamyzok, ýöne biz gamgyn,
bilýaris, ýagyny ýeňmek bolar kyn.
Diş hem dyrnak bilen getirsiň ýeňsi,
ýeňiş rehimsoz bor, bilýär bar kişi.

1941.

■ YBRAÝYMYŇ DÜÝŞI[3]

Men söwer ýarymy düýşümde gördüm.
Ýarymyň ak göwsi ýüzýär howada.

Ak bulut içinde şeýdip aý ýüzer.
Ýarym bilen ýüzýärис biz birbada.

Ol duran wagtybda men hem durýaryn.
Men ýara bakýaryn, ýar maňa bakýar.
Telegraf simine onuň gözünden –
gara gözlerinden ýaş dynman akýar.

Telegraf simi, elbetde, habar,
gözýaş bolsa şatlyk bolsun ylaýym.
Ýorgudym dürs bolsa, türmäniň ýene
on ýylyna razy men – Ybraýym.

1946.

Nazym HIKMET.

[1] 1945-nji ýylyň 4-nji dekabrynda faşistik ýaşlar Stambuldaky «Tan» («Dañ») atly progressiw gazetiň tipografiýasyny derbi-dagyn edipdirler. Goşgy şu waka mynasybetli ýazylypdyr.

[2] Şahyr türmede ýatan wagty, Türkiye radiosynyň ýene birnäce günden nemesler Moskwa girjekler diýen habaryny eşidip, şu goşgyny ýazypdyr.

[3] Ybraýym Balaban – şahyr bilen türmäniň bir kamerasynda ýatypdyr we ol ýerde hem surat çekmäni öwrenipdir.

Terjime eden: Allaberdi HAÝYDOW. Goşgular